

Hlavní oblast: Odpovědnost

Téma: Odpovědnost v různých kontextech

Ročník: 6. třída

Rozvíjené kompetence: odpovědnost, občanská uvědomělost, sebedůvěra, analytické a kritické myšlení, jazykové a komunikační dovednosti

Užité metody: brainstorming, diskuze, debata, četba, práce ve skupinách

ODPOVĚDNOST

- Plakáty
- Galerie názorů

Příprava předem: vytisknout plakáty, připravit si post-it lístky, lepenku nebo lepicí hmotu na plakáty

1. Hodinu uvedeme představením tématu – zodpovědnost – a krátkým brainstormingem „Co se nám vybaví, když se řekne odpovědnost“. Ptáme se, za koho či za co jsou žáci zodpovědní (mladší sourozence, domácí mazlíčky, nějakou domácí práci...), kdo je odpovědný za ně (rodiče, učitelé, sourozenci...), za co jsou odpovědní dospělí a za co budou odpovědní oni, až budou starší?

2. „Jedním z lidí, kteří často mluvili o odpovědnosti a o tom, jak je důležitá, byl první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Nyní se seznámíme s několika úryvky z knihy Hovory s TGM, v kterých zodpovědnost zmiňuje. Vaším úkolem bude se zamyslet nad tím, zda rozumíte tomu, co chtěl říct, zda s ním souhlasíte a co byste mu o tom řekli, kdybyste měli možnost se s ním potkat. Každý dostanete pět post-it lístečků. Začnete u jednoho plakátu a budete mít asi pět minut na přečtení, prodiskutování a zapsání toho, co byste Masarykovi řekli. Začněte tím, zda souhlasíte či ne a pak uveďte alespoň jeden důvod (příklad, zkušenost), kterým svůj názor podepřete. Až časový interval uplyne, nalepíte svůj lístek pod plakát a přemístíte se podle svého uvážení k dalšímu obrázku. Až projdete všechny čtyři, můžete se vrátit k některému, u něhož jste změnilí názor. Ve skupině můžete diskutovat, ale pouze na dané téma.“

Předběžně žáky rozdělíme do skupin, a zatímco některý žák bude rozdávat post-it lístky, nalepíme plakáty po třídě dostatečně daleko od sebe, aby se skupinky nestrkaly a nepřekříkovaly.

3. Stanovíme předpoklady chování. Jaké chování od sebe navzájem očekáváme? Slušné; neposmíváme se za to, co považujeme za nepovedené nápady, za hrubky ani za nic jiného. Pokud kritizujeme, pak tak, jak bychom chtěli, aby nás kritizovali ostatní. Diskutujeme na zadané téma, ne na nic jiného, mluvíme tiše, abychom nerušili ostatní. Pokud jsme hotovi a nechceme dále diskutovat, vylepšujeme graficky svůj lístek.

4. Během aktivity procházíme třídou, dohlížíme na dodržování pravidel a podněcujeme debatu. Pokud je potřeba, působíme jako „d'áblův advokát“, snažíme se dotáhnout zazněvší argumenty ad absurdum, abychom studenty vyprovokovali k přemýšlení a vyhranění se. Měříme čas a ohlašujeme změny, přesouváme skupiny atp. Čas pět minut může být příliš málo i příliš mnoho, je třeba reagovat pružně.

5. Po uplynutí čtyř časových intervalů dáme několik minut k umístění pátého lístečku a následně vyzveme studenty, aby si prošli galerii názorů.

6. Zakočíme společnou debatou v kruhu nebo druhým kolem brainstormingu: co vás zaujalo? Souhlasili jste spíše nebo nesouhlasili? Změnil se váš pohled na odpovědnost? Uvědomili jste si, že jste ještě za něco odpovědni? Napadlo vás něco dalšího, za co budete odpovědni, až budete starší?

Využití citáty:

- Výchově hochů u nás chybí pěstování samostatnosti, sebevědomí a čestnosti. Já jsem byl k samostatnosti nucen od dětství starostí o chléb i tím, že jsem se, vzdálen od rodiny, musil starat sám o sebe a sám všechno rozhodovat; tož to je jiný případ; ale celá naše výchova nevede ke kuráži. Jen se brzo hmotně zajistit, nejraději v úradě, aby byl člověk pod penzí... Já v tom vidím koneckonců strach před smrtí, **strach ze života podnikavého, odpovědného, dobytelského.**
Vysvětlivky: Masaryk svá studia pro nedostatek peněz přerušoval, ve Vídni se učil zámečnickem, jako čtrnáctiletý pracoval jako podučitel, od 15 let živil sám jako vychovatel v bohaté rodině
- Já jsem nebyl horlivý učitel; přednášel jsem často nerad. (...) Jen si to rozvažte, jaká to je otázka svědomí, poučovat dorůstající lidi v otázkách mravních! Ja, učit někoho číst a psát, rozdávat obecné poznatky, vykládat, co už je poznáno a napsáno, to je něco jiného než brát na sebe odpovědnost za to, že ten, kdo vás poslouchá, půjde za vámi a bude se vašimi slovy řídit. Pak jste **odpovědný za jeho život**, ať jste učitel nebo spisovatel.
Vysvětlivky: Masaryk přednášel na vysoké škole a psal knihy
- Ježíš to řekl pěkně a prakticky: miluj bližního svého jako sebe samého; tedy starej se o sebe, poznávej sebe, važ si sebe, buď k sobě upřímný a opravdový a neobtěžuj druhé. Buď stále na stráži, dávej pozor, buď činný, odhodlaný, měj kuráž a **neutíkej před odpovědností.**
- To občanské vědomí a sebevědomí, ta úcta k důstojnosti státu – k sobě! – nám teprve musí přejít do krve. (*V Československu je mnoho menšin, které se nepovažují za Čechoslováky; je potřeba, aby všichni občané se mohli cítit, že sem patří*) A rozumí se, že toho nejsnáze a nejjistěji dosáhneme, jestliže náš stát, jeho administrativa

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

uvnitř a jeho politika navenek budou, stručně řečeno, vzorné. Podle pravidel demokracie, podle principu majority **jsme my Čechové odpovědni z vývoje** státního uvědomění nás samých a všech občanů republiky.

Majorita: většina

*Všechny citáty pochází z knihy *Hovory z T. G. Masarykem*, publikováno Městskou knihovnou v Praze, dostupné online na [Hovory s T. G. Masarykem \(mlp.cz\)](http://mlp.cz), citováno 31. 1. 2022*

Školy

Výchově hochů u nás chybí pěstování samostatnosti, sebevědomí a čestnosti. Já jsem byl k samostatnosti nucen od dětství starostí o chléb i tím, že jsem se, vzdálen od rodiny, musil starat sám o sebe a sám všecko rozhodovat; tož to je jiný případ; ale celá naše výchova nevede ke kuráži. Jen se brzo hmotně zajistit, nejraději v úřadě, aby byl člověk pod penzí... Já v tom vidím koneckonců strach před smrtí, strach ze života podnikavého, odpovědného, dobyvatelského.

Vysvětlivky: Masaryk svá studia pro nedostatek peněz přerušoval, ve Vídni se učil zámečnickem, jako čtrnáctiletý pracoval jako podučitel, od 15 let živil sám jako vychovatel v bohaté rodině

Politika

To občanské vědomí a sebevědomí, ta úcta k důstojnosti státu – k sobě! – nám teprve musí přejít do krve. (V Československu je mnoho menšin, které se nepovažují za Čechoslováky; je potřeba, aby všichni občané se mohli cítit, že sem patří) A rozumí se, že toho nejsnáze a nejjistěji dosáhneme, jestliže náš stát, jeho administrativa uvnitř a jeho politika navenek budou, stručně řečeno, vzorné. Podle pravidel demokracie, podle principu majority **jsme my Češové** **odpovědni** z vývoje státního uvědomění nás samých a všech občanů republiky.

Majorita: většina

Vzdělávání

Já jsem nebyl horlivý učitel; přednášel jsem často nerad. (...) Jen si to rozvažte, jaká to je otázka svědomí, poučovat dorůstající lidi v otázkách mravních! Ja, učit někoho číst a psát, rozdávat obecné poznatky, vykládat, co už je poznáno a napsáno, to je něco jiného než brát na sebe odpovědnost za to, že ten, kdo vás poslouchá, půjde za vámi a bude se vašimi slovy řídit. Pak **jste odpovědný za jeho život**, ať jste učitel nebo spisovatel.

Vysvětlivky: Masaryk přednášel na vysoké škole a psal knihy

Morálka

Ježíš to řekl pěkně a prakticky: miluj bližního svého jako sebe samého; tedy starej se o sebe, poznávej sebe, važ si sebe, buď k sobě upřímný a opravdový a neobtěžuj druhé. Buď stále na stráži, dávej pozor, buď činný, odhodlaný, měj kuráž a **neutíkej před odpovědností.**

